

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

תוכן

- א. רב יוסף כי הוה בר שיתין עבד להו יומא טבא לרבנן אמר נפקי לי מכרת 1.....
- ב. נשים במועד מענות אבל לא מטפחות.....1
- ג. אין מנחמין רשאים לומר דבר עד שיפתח אבל ... לאבל שמיסב בראש 2.....
- ד. להתן שמיסב בראש.....3
- ה. כהן בראש ... וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון.....3

דף כח.

א. רב יוסף כי הוה בר שיתין עבד להו יומא טבא לרבנן אמר נפקי לי מכרת

בהגיע אדם לגיל ששים, וי"א שגם לאחר מכן בגיל שבעים¹, ובגיל שמונים², ראוי שיעשה סעודת מצוה, וידרוש בהם דברי תורה, ויברך שהחיינו על פרי או בגד חדש, ויכוין לפטור שניצל מכרת³.

דף כח:

ב. נשים במועד מענות אבל לא מטפחות

כבר התבאר במסכת מגילה דף ג: חול המועד⁴ אסור בהספד ותענית, אך הנשים מענות, כלומר שכולם עונות כאחת, כפי המנהג שהיה בימיהם שהיו נשים מקוננות על מת בסדר ומשטר⁵, שאין זה הספד מרובה, אבל לא מקוננות שתהא אחת מדברת וכולן עונות אחריה, שבזה הם מעוררין כח

¹ שו"ת חוות יאיר סימן ע וז"ל "וכן סעודת חבורה שלומדים יחד כשגמרו ספר ... או סעודת בן שבעים שיש להסתפק אפילו זה הבן שבעים מברך שהחיינו כי כך נ"ל מ"מ לא יחויב שיהיה סעודות מצוה לכן ראוי לדרוש בהם.

² שו"ת בית ישראל סימן ל"ב

³ כף החיים רכנ כט

⁴ שו"ע ולבוש תקמו ב, שו"ע נו"כ יו"ד תא ה

⁵ ערוך השולחן יורה דעה סימן תא סעיף ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

הבכי וההספד הרבה, ולא מטפחות להכות כף אל כף. נקבר המת אף לא מענות.

בר"ח הנוכה ופורים בשני הימים בי"ד ובט"ו, מענות ומטפחות, אבל לא מקוננות דהיינו שאחת מדברת וכולן עונות אחריה.⁶

לתלמיד חכם, בין בחול המועד בין בראש חדש, הנוכה ופורים, מענות ומקוננות כדרכן בחול, וזהו דוקא בפניו, אבל שלא בפניו, לא. ויום שמועה, אפילו רחוקה, כפניו דמי. ועכשיו אין אצלינו את כל הדברים הללו, מיהו למדנו מזה שבחוקה"מ ור"ח הנוכה ופורים טוב למעט בבכיות והספדים, לבד על ת"ח בפניו.⁷

י"א שאנו מחמירים בחול המועד שלא להספיד אפילו על תלמיד חכם⁸ שאין בזמנו דין תלמיד חכם⁹, וי"א¹⁰ שגם בזמנו מספידים תלמיד חכם בפניו בחול המועד וכן המנהג הפשוט, אך יש לקצר בהספד.¹¹

ג. אין מנחמין רשאים לומר דבר עד שיפתח אבל ... לאבל שמיסב בראש

כבר התבאר לעיל דף כז: שאין¹² המנחמים רשאים לפתוח בדברים עד שיפתח האבל תחילה¹³, אולם אם האבל אינו פותח רשאים לומר "המקום ינחם" וכו' ולהיפרד מהאבל.¹⁴

⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד שם ואו"ח תרצו ג

⁷ ערוך השולחן שם

⁸ בביה"ל תקמו שם ג ד"ה שמותר

⁹ ששוואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר ואפילו אינו יודע לישא וליתן בה. ואין בזמנינו ת"ח כזה. מ"ב שם יב

¹⁰ באליה רבה (סי' ת"כ סק"ב) בשם הלבוש שגם בזמנו יש דין תלמיד חכם, ובדעת תורה (סי' זה) בשם הנודע ביהודה

¹¹ גשר החיים ח"א פי"ג סעי' י

¹² שו"ע ונו"כ שער א

¹³ ועיין בלבוש כתב שמעמא דמסתבר הוא כלומר שהוא מתחיל להראות צערו שמצטער מאד על מתו ואחר כך מתחילין לנחמו, אבל מקודם אין שייך לנחמו דשמא אינו מצער על מתו, וכן מצינו באיוב שלא התחילו הרעים לדבר עד שהתחיל הוא תחלה. אולם בערוך השולחן שם כתב טעם אחר דעניין ניהום אבלים הוא להצדיק דינו של הקדוש ברוך הוא כמו שאמר איוב ד' נתן וד' לקח יהי שם ד' מבורך ולנחמו מעצבונו ולכן מחוייב האבל מקודם להצדיק דינו וראיה לזה ממ"ש הטור בשם הרמב"ן כמנהגי הקדמונים שהאבל התחיל לומר דיין האמת.

¹⁴ פני ברוך יא בפני החיים ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

ואם עושים סעודה¹⁵ בבית האבל, כדי לכבדו ולנחמו האבל יושב בראש¹⁶.

יש מקומות¹⁷ שנוהגין שנותנין לאבל שעל אביו ואמו כל י"ב חודש לברך, ודוקא כשכולם שוים דהיינו שכולם אוכלים משלהם אבל כשאוכל מפתו של בעה"ב תלוי ברצון בעה"ב למי שירצה יתן וכ"ש אם רוצה בעצמו לברך.

ד. לחתן שמיסב בראש

בבציעת הפת לשם ברכת המוציא, שהדין הוא שהגדול בוצע, כתבו הפוסקים שבסעודת נישואין החתן בוצע, אף על פי שיש גדול ממנו¹⁸.

כשאין כהן בבית הכנסת החתן עולה לתורה ראשון¹⁹.

ה. כהן בראש... וקדשתו לנל דבר שבקדושה לפתוח

ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון

כבר התבאר מסכת מגילה דף כח. שכהן וישראל שהם שוין בחכמה מצות עשה מן התורה להקדים הבהן²⁰, שנאמר "וקדשתו"²¹ ודרשו חכמים לכל דבר שבקדושה, כלומר בכל דבר שיראה גדול הוא מקודש כגון לפתוח ראשון בקריאת התורה ולהיות ראש המדברים בכל קיבוץ עם, לדבר ולדרוש תחילה, וכן בישיבה ידבר בראש וכן בסעודה הוא קודם לברך המוציא²² וברכת המזון, וליתן לו מנה יפה בתחילה לכל המסובין, אלא א"כ

¹⁵ ונ"ל דזה לא שייך אלא כשעושין סעודה בבית האבל כמו שהיה מקודם דעשרה כוסות משקין אותו בזה שייך לומר שיושב בראש סביב השולחן אבל בניהום אכלים שלנו מה שייך יושב בראש והרי האבל יושב על מקומו.

¹⁶ וכתב בלבוש שם "נראה לי שזה גם כן טעמא דמסתברא הוא שזה גם כן נחמה לו שמכבדין אותו, ואסמכוה אקר"א

¹⁷ מ"ב רא א

¹⁸ מנ"א קסו ס"ק כט ובשו"ת באר שבע סי' נ שכן נהגו באשכנז ובצרפת. ובמחצית השקל הביא דבברכות דף מ"ז. איתא רבה בר בר חנה איעסק לבריה בי רב שמואל בר רב קמינא, קדים ויתיב ומתני לבריה אין הבוצע כו'. וכתב רש"י קדם רבה בר בר חנה לישב על השלחן ולשנות לבנו הלכות סעודה, לפי שהחתן רגיל לבצוע, והיה מלמדו איך יעשה, עכ"ל. ומסתמא רבה בר בר חנה היה גדול יותר מבנו, דהא היה צריך ללמדו דיני בציעה, וגם היה אביו, ואפילו הכי היה בנו החתן בוצע.

¹⁹ כן כתב הפרי חדש אורח חיים סימן קלה אות א' ובפמ"ג שם משב"ז ב

²⁰ שו"ע ונו"כ או"ח רא ב

²¹ עיין טור יו"ד סי' כ"ח וב"ח ופרישה שם, מנחת חינוך מצוה רס"ט, שדי חמד כללים אות כ' סי' צ"ב, שו"ת מהרש"ם ח"א סי' רי"ד ודעת תורה הכא שמאריכים הרבה אם וקדשתו הוי דאורייתא ומה דינו בזמן הזה.

²² שו"ע ונו"כ או"ח קסו יד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

יש ישראל גדול ממנו בחכמה אזי יתנו להחכם מנה היפה תחילה, וצריך לזהר בכל אלו שהם מן התורה.

ובמקום שאין כהן, טוב להקדים גם כן הלוי לישראל בכל אלו, אם הם שוין בחכמה, והעושה כן מאריך ימים, אבל אין חיוב בדבר שלא נאמר "וקדשתו" אלא בכהן כי את לחם אלהיך הוא מקריב וגו'.

חכם ישראל²³ קודם לכהן, שאינו חכם כמותו אף על פי שהוא ג"כ תלמיד חכם, ומכל מקום טוב שימחול ישראל החכם על כבודו, ויקדימו הכהן לברך, ולא יברך לפניו, כיון שהכהן ג"כ תלמיד חכם, והעושה כן מאריך ימים²⁴.

אבל לכהן עם הארץ אסור להקדים דרך חוק ומשפט כהונה²⁵ משום בזיון התורה, כי מעלתה גדולה ממעלת הכהונה, והוא בכלל משניאי אהבו מות שמשניא את התורה בפני ההמון, שיאמרו שאינה חשובה כ"כ בראותם שהחכם שפל לפני ע"ה, דאף שהוא כהן מעלת התורה גדולה ממעלת הכהונה.

אבל אם החכם נותן לו רשות לברך כך בלא חוק ומשפט כהונה מותר, ואפילו אם החכם הוא כהן, והעם הארץ הוא ישראל²⁶.

אולם גם אם נותן רשות²⁷ למי שאינו תלמיד חכם לברך, אם תלמיד חכם בתורה המכונה בשם חבר או מוסמך ומורנו מיסב שם, פורטו בפרטות בנטילת רשות. וגם נוהגין המדקדקין ליטול רשות בפרטות מכהן או כהנים המסובין שם, וחיוב גדול ומוטל על בעל הבית להקדים התלמיד חכם או הכהן, האי כדיניה והאי כדיניה.

²³ שו"ע רא שם

²⁴ מ"ב שם יב

²⁵ מ"ב שם ט

²⁶ מ"ב י

²⁷ יוסף אומץ חלק א דיני כוס של ברכה וברכת המזון סימן קסד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>